

ליקוטים נפלאים פרשת תרומה

"ויקחו לי תרומה" (כה, ב)

רש"י ז"ל כתב כאן דתחש לא היה אלא לשעה זו לצורך בנין המשכן. נמצא דבשעת דור הפלגה לא היה תחש בעולם וגם השתא ליכא. אם כן קשה למה קרא אותו התרגום ססגונא מנין לו לחדש שם זה רק הוה ליה לתרגם כמו לשון המקרא. לכך כתב רש"י ז"ל לכך מתרגם ססגונא לפי שמתפאר וכו' אבל באמת אין זה השם של התחש. (חנוכת התורה)

בתנא דבי אליהו (פרק יז) כתב בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, פירש מהר"ץ דושינסקיא זצ"ל בדרך הלצה, דבשעה ששישים ריבוא אנשים דחקו את עצמם לומר למשה נעשה ונשמע, היה ממש סכנות נפשות, מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, כלומר על ידי קבלת התורה תצטרכו ליתן ממון, ובוודאי לא יהיה כל כך דוחק עוד. (ארז בלבנון)

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח)

פירש רש"י: ועשו לשמי בית קדושה. אמר האדמו"ר מאמישנוב: צריך אדם מישראל להשתדל להכניס קדושה לתוך ביתו הפרטי, שיהיו חיי המשפחה שלו בקדושה, וזהו המקדש.

"ויקחו לי תרומה" (כה, ב)

ופירש רש"י לי לשמי, אפשר לומר על פי מה שנאמר בירושלמי (מכות ב, ו) שאלו לחכמה נפש החוטאת מהו, א"ל "חטאים תרדף רעה" (משלי יג, כא), שאלו לנבואה וכו' א"ל "נפש החוטאת היא תמות" (יחזקאל יח, כ), שאלו להקב"ה א"ל יעשה תשובה ויתכפר. וענין המשכן עיקרו היה לכפר עוונות, ראשית דעצם הבניה היה לכפר עוון העגל, וגם הקרבנות שמביאין בה עיקרו לכפר בא. לז"א הקב"ה: ויקחו לי לשמי, היינו לשיטתי, שאמרת יעשה תשובה ויתכפר. (כנפי אלישע)

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח)

האלשי"ך הקדוש מביא בשם מדרש: 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שתהא השכינה שורה בכל אחד ואחד. יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל, שכאשר חטאו ישראל כלה הקב"ה כעסו על בית המקדש ושפך חמתו על עצים ואבנים, ולא כלה את בני ישראל. וזהו "ועשו לי מקדש" של עצים ואבנים שעליהם אוכל לשפוך חמותי, וכך "ושכנתי בתוכם" ישארו בני ישראל קיימים ואוכל לשכון בתוך כל אחד ואחד. (ילקוט הגרשוני)

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו

לבו תקחו את תרומתי" (כה, ב)

דרש פעם הגה"ק רבי יושע בער מברסק זי"ע באסיפה של צדקה ואמר: בצדקה צריך להיות "בכל", "מכל", "כל"! כמובן שאף אחד מהנאספים לא הבין מה משמעותה של דרוש זה. אמר להם רבי יושע בער בואו ואסביר לכם: לילך ולאסוף כספים לצדקה צריך "בכל", עם כל אחד ואחד שמוכן לכך, ואין לו לאדם להקפיד אם לכבודו היא ההליכה ביחד עם פלוני או לא. לקחת נדבה צריך "מכל", מכל אחד ואחד, מכל מי שרק אפשר. ולקחת צריך "כל", כל סכום שהוא, ולא להיות ברוגז על הנותן...

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני

מראה אותך" (כה, ח-ט)

נראה שנרמז כאן מקום בית המקדש. כיצד?

סופי התיבות של פסוק זה הוא: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר" = ירושלים! נמצא הפסוק כאומר: "ככל אשר אני מראה אותך" ומרמז לך היכן תבנה את המקדש - בירושלים, שם "עשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"...

וזהו גם מה שהתורה אומרת: "ויקחו לי תרומה" באיזה אופן: "מאת כל איש אשר ידבנו לכו" - עם כל הדרשות שדורשים עם המילה 'כל' "בכל" "מכל" "כל"...

"ועשו ארון.. אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי

רחבה ואמה וחצי קומתו" (כה, י)

כל מידות הארון הינן שבורות, אמתיים וחצי, אמה וחצי וכו'. ארון מרמז על תלמיד חכם, והפסוק בא לרמז כי כל תלמיד חכם חייב להיות שבור בעיני עצמו.

עליו לדעת, כי עדיין עומד הוא במחצית הדרך וטרם הגיע אל השלימות! (ר' נתן אדלר)

"ועורות תחשים" (כה, ה)

ברש"י: תחשים לא היה אלא לשעה והרבה גוונים היו לה לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונין שלו וכו'. ויש לדקדק מנין לו לרש"י ז"ל שתיבת ססגונא הוא פירוש על תיבת תחש ששש ומתפאר, דלמא שמו כן הוא בלשון ארמי כמו כל שאר מלות. ועוד קשה למה עשה רש"י ז"ל פירוש על התרגום דווקא כאן במלה זו. ויש לבאר דהנה ידוע דלכל הבהמות והחיות היה אדם הראשון קורא להם שמות וכל נפש חיה אשר יקרא לו אדם שם הוא שמו לעולם. ואחר כך בדור הפלגה נתחדשו הרבה לשונות והלשון הארמי גם כן נתחדש באותו זמן. והנה

"וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ" (כה, יא)

"כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו - אינו תלמיד חכם" (יומא עב, ב). אמרו חז"ל: לימדה תורה, שעל נושא התורה להיות "זהב טהור מבית" - שלם בין אדם למקום, ו"מחוץ" - שלם בין אדם לחברו.

ליקוטים נפלאים פרשת תרומה

אמנם האמצע היה מעץ ולא מזהב טהור, לרמז שכל זה רק במידותיו יהיה זהב טהור, אך בעצמו יהא כמו עץ, שלא יהיה בעל גאוה, אלא יהא ענו ויאחז עצמו כעץ פשוט, ורק כך תוכל התורה להיתפס אצלו, כי התורה הולכת רק למי שמקטין את עצמו ומתנהג בענוותנות. וכן כתב החיד"א "הארון היה מצופה זהב מבית ומחוץ, כך תלמיד חכם שהוא כלי מחזיק התורה צריך שהיא תוכו כברו, ואף שיש חומר והוא בשר ודם, צריך להשתדל שהחומר יכלכל את הצורה שכמעט אינו ניכר חומר שבו, כמו הארון שבתוכו עץ ולא ניכר אלא הזהב המצפהו, כך התלמיד חכם על ידי מידות טובות וענוותנותו מבית ומחוץ כמעט מכסה את עצמותו".
(הפרשה המחכימה - פרשת תרומה)

"פורשי כנפיים למעלה... ופניהם איש אל אחיו" (כה, כ)

בספר "עוללות אפרים" מובא: דמכאן הוא רמז גדול לתלמידי חכמים ובעלי המדרגות הגבוהות שפורשים כנפיים ועפים בעולמות העליונים... שעם כל הרצון הטוב להוסיף ולעלות לדרגות גבוהות ונעלות, אסור לשכוח ש"פניהם איש אל אחיו" שצריכים גם להאיר פנים מפעם לפעם איש אל אחיו...

"והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סככים כנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו" (כה, כ)

"ל בדרך צחות, תוך כדי ה'פורשי כנפיים למעלה' - שהוא העלייה בין אדם למקום, יש להשיג על כך שזה יהיה 'ופניהם איש אל אחיו' דהיינו שלא יהיה על חשבון בין אדם לחברו - ולמשל המתעטף בטליתו בהתלהבות מתוך דביקות לה', וחברו מקבל את הציצית לתוך עיניו..."

"ועשית פרוכת" (כו, לא)

וכך מתואר במשנה (שקלים פ"ח מ"ה): "פרוכת אורכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה... ושלש מאות כהנים מטבילין אותה".
וצריך להבין מדוע דווקא 300 כהנים היו צריכים להטביל אותה? ויש שרצו לומר שהוא לשון גוזמא בעלמא.
אך נראה שכך הוא החשבון:
מכיוון ש"אורכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה", הרי שהיקפה הוא 120 אמה, ואמה של בית המקדש היא 5 טפחים (כלים פי"ז מ"י), ונמצא שהיקף הפרוכת הוא 600 טפחים. מעתה, בכדי לאחוז בשש מאות טפחים צריך 300 כהנים, שכן כל יד היא טפח. ונמצא שדברי המשנה מדוקדקים להפליא ואין בהם גוזמא כלל!
(הגאון מווילנה)

ורבי מנחם מנדל מקאצק מוסיף: "מבית ומחוץ" - הציפוי מבחוץ יש לו ערך אם הוא נובע מהבית, מהפנימיות של התורה, ואינו זוהר חיצוני בלבד.

"מבית ומחוץ תצפנו" (כה, יא)

"מבית ומחוץ תצפנו" - אמר רבא: כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו - אינו תלמיד חכם" (יומא עב):
בעל ה"יצפן לישרים תושיה" הקשה - מה רבא בא להשמיע לנו, שצריך התלמיד חכם שלא יסתור את עצמו? ושיהיו פיו וליבו שווים? זה פשיטא, הרי הכל הולך אחר התוך, ומה החידוש בדבריו? ועוד צריך עיון, הרי ארון הקודש בעצמו לא היה תוכו כברו! שהרי אמרו חז"ל: "ג' ארונות עשה בצלאל - החיצון והפנימי של זהב והאמצעי היה עשוי מעץ. נמצא א"כ, שהוא כביכול "מזויף מתוכו" כיוון שמוקף מכל צדדיו זהב, אך בתוכו הוא עשוי מעץ! וכיצד בא רבא ללמוד דווקא מכאן את ענין ה"תוכו כברו"? ואפשר ליישב באופן זה (מובא בילקוט "לקח טוב"): אמנם כלפי חוץ צריך תלמיד חכם להיראות מכובד כדי לשמור על כבוד התורה, אך בכל זאת מצד עצמו חייב הוא להיות פשוט ועניו - "כי לכך נוצרת". ענווה זו שחיצוניותה אומרת כבוד, מסתמלת בארון העץ הפנימי העטוף מבחוץ בארון זהב. בא רבא וחדש שכמו שלפנים מתיבת העץ הייתה תיבה של זהב - כך גם אצל תלמיד חכם, לפני- ולפנים מן הענווה צריך הוא שיכיר את ערך עצמו - "בשבילי נברא העולם". מפורסם הדבר בשם הסבא מסלבודקא וצ"ל ששורשה של הענווה היא ההכרה של העניו שהוא מסוגל לגדלות, ודווקא משום כך יהיה כל מה שהוא עושה קטן בעיניו ויגיע לענווה.

"וציפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו" (כה, יא)

מבואר שהארון היה זהב מבפנים וזהב מבחוץ, ובתוכו עץ. ושמעתי לרמז בזה, ישנם אנשים שמבחוץ מתנהגים למופת, ממש 'לב זהב', מגישים הם עזרה לכל הנצרך, אבל כאשר מגיעים לביתם, פתאום נעשים משהו אחר ושם אינם יודעים להטות שכס ולהגיש עזרה. דבר זה מגונה, כי אדרבה האדם נמדד דווקא לפי התנהגותו בבית, וכפי המובא בשם רבי חיים ויטאל וצ"ל שהמקום האמתי של תיקון המידות ועידונם הוא ביתו של האדם.
מאידך ישנם אנשים שיודעים לעזור רק בבית, לנשותיהם ולבני ביתם, אך לאנשים בחוץ כאילו שכחו שיש מצות חסד. גם זה לא טוב, שהרי כל ישראל אחים, וצריך לעשות חסד עם כל בריה בעולם, גם אם אינו נמנה בדיוק עם בני משפחתו, או עם חוג קהילתו וכדומה. לכן אמר הפסוק "וציפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ", שכיון שהמידות הם קודמות לתורה והם ציפוי לארון הרומז על התורה, לומר שבשביל להיות בעל תורה, צריך להיות 'מצופה זהב טהור' שהם מידות טובות, גם 'מבית' כשהוא בביתו, וגם 'מבחוץ' כלפי אנשים אחרים.